

<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2286>

Semanur AKBULUT
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Bilecik/ TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Serpil MENTEŞE
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Bilecik/ TÜRKİYE

Seda KOCA
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Bilecik/ TÜRKİYE

Citation: Akbulut, S., Menteşe, S. & Koca, S. (2021). Mekân algısı ve farkındalık: Küçükçekmece Gölü örneği. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(65), 231-240.

MEKÂN ALGISI VE FARKINDALIK: KÜÇÜKÇEKMECE GÖLÜ ÖRNEĞİ

ÖZET

Su ve kaynakları, insan başta olmak üzere pek çok canlı için yaşam alanı oluşturmakta ve ekosistem üzerinde büyük öneme sahip olan alanları teşkil etmektedir. Küreselleşen dünyada genel itibari ile su ve kaynakların çevreleri kentlerin önemli sosyal alanlarını oluşturmaktadır. Türkiye'nin önemli metropol şehirlerinden biri olan İstanbul'da nüfusun sürekli artıyor olması, çeşitli sosyal alanlara olan ihtiyacı da arttırmaktadır. İstanbul'un batısında yer alan Küçükçekmece Gölü görsel çekiciliği, rekreasyon faaliyetleri gibi çeşitli açılardan dikkat çekmekte ve şehirdeki sosyal mekanlardan biri olarak varlığını devam ettirmektedir. Ancak bu alan çeşitli faaliyetler sonucunda değişime uğramaktadır. Bu değişim doğal çevre üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Ekosistem üzerinde meydana gelen baskı Küçükçekmece Gölü'nün geleceğini tehdit etmektedir. Bu çalışmada insanların göl ve çevresine olan farkındalıklarını tespit etmek ve konu ile ilgili görüşlerini almak amaçlanmaktadır. Çünkü çevre sorunlarının ortadan kaldırılabilmesi ve tedbirler alınabilmesi adına insanların konu hakkında farkındalığı önemli bir faktörü teşkil etmektedir. Çalışmada anket yöntemiyle veriler toplanmıştır. Anket kolayda örneklem yöntemi ile 270 kişiye uygulanmıştır. Veriler IBM SPSS Statistics 20 yazılımı ile analiz edilmiştir. Verilerin analiz edilmesinde frekans, ortalama, standart sapma ve yüzde dağılımları teknikleri kullanılmıştır. Anket sonuçlarından elde edilen bilgilere göre katılımcıların büyük çoğunluğu alanı dinlenme, koşu, yürüyüş gibi sosyal faaliyetler için kullanmaktadır. Alanın en güçlü yönünün kıyı yürüyüşü; en zayıf yönünün ise kirlilik olduğu katılımcılar tarafından belirtilmektedir. Gölün sağlıklı olmadığı konusunda hemfikir olan katılımcılar suyun kirli oluşundan rahatsızlık duymaktadır. Göl ve çevresinin rekreasyon amacıyla kullanıldığı göz önüne alındığında, sağlanacak imkanların sadece piknik ve yürüyüş ile sınırlı kalmaması, balıkçılık, su sporları, kayak, kano ve kamp gibi diğer faaliyetler için de fırsatların yaratılması gerekmektedir. Daha yaşanılır bir çevre ve insanın yaşam kalitesini arttıran faaliyetleri gerçekleştirebileceği alan için yerel yönetimlerin ve halkın sorumluluğu büyüktür.

Anahtar Kelimeler: Doğal Çevre, Ekosistem, Farkındalık, İstanbul, Küçükçekmece Gölü ve Çevresi

SPACE PERCEPTION AND AWARENESS: THE CASE OF KUCUKCEKMECE LAKE

ABSTRACT

Water and its resources form habitat for many creatures, especially humans, and constitute areas of great importance to the ecosystem. In the globalized world, the surroundings of water and its resources constitutes important social areas of cities. Istanbul, one of the important metropolitan cities of Turkey, is constantly growing in population, increasing the need for various social areas. Küçükçekmece Lake, located in the west of Istanbul, attracts attention in various aspects such as visual appeal, recreation activities and continues to exist as one of the social places in the city. However, this area is changing as a result of various activities. This change causes negative effects on the natural environment. The pressure on the ecosystem threatens the future of the Küçükçekmece Lake. In this study, it is aimed to determine people's awareness of the lake and its surroundings and to get their views on the subject. Because in order to eliminate environmental problems and take measures, people's awareness of this issue is an important factor. Data were collected by survey method in the study. The survey was applied to 270 people using the easy sample method. The data were analyzed with IBM SPSS Statistics 20 software. Frequency, mean, standard deviation and percentage distributions techniques were used to analyze the data. According to the information obtained from the survey results, the vast majority of participants use the area for social activities such as recreation, running, and walking. It is noted by participants that the strongest aspect of the area is coastal walking, and the weakest aspect is pollution. Participants who agree that the lake is not healthy, feel uncomfortable that the water is dirty. Given that the lake and its surroundings are used for recreational purposes, the opportunities to be provided should not only be limited to picnicking and hiking but also opportunities for other activities such as fishing, water sports, skateboarding, canoeing and camping should be created. The responsibility of local governments and the public is great for a more livable environment and an area where people can carry out activities that improve the quality of life.

Keywords: Natural Environment, Ecosystem, Awareness Istanbul, Küçükçekmece Lake and Its Environment.

1. GİRİŞ

İnsanoğlu ilk ortaya çıktığı günden itibaren çevre ile ilişki içerisinde olmuştur. Kısacası insan-çevre ilişkisi ilk insandan günümüze süregelen bir ortaklığın adı olarak nitelendirilebilmektedir (Temuçin ve Keçeli, 2015). Bu ilişki, ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesinden, yerleşim bölgeleri ve mesken tiplerine ve buna bağlı olarak seçilen yapı malzemesine, baskın besin türlerine, savaş aletleri, kabilelerin, devletlerin ve imparatorlukların diplomasisine, doğal kaynakların kullanım şekli ve oranına, göç nedenleri ve yollarından din, dil ve sınırlar gibi farklılıkların oluşmasına kadar geniş bir yelpazede gerçekleşmiştir. İnsanların tecrübesi, beklentisi, önyargıları, değer yargıları ve bunların oluşturduğu çerçevede meydana gelen karar verme mekanizması aslında insan ve mekân etkileşimindeki temel unsuru oluşturmaktadır (Warf, 2006; Gregory, Ron, Pratt, Watts & Whatmore, 2009).

Canlılar, dünya üzerinde birbirleri ile devamlı ve zorunlu bir iletişim halindedir. Kaynakların üretimi ve tüketimi sırasında yaşanan herhangi bir farklılık tüm ekosistemi etkilemekte ve bu durumdan tüm canlılar fayda veya zarar görmektedirler. Sürekli değişen ve gelişen dünyada özellikle antroposen ile birlikte meydana gelen değişimler dünya üzerinde hızlı ve zararlı bir etki yaratmaktadır. Oluşan bu hızlı değişime insanların ve doğada bulunan diğer canlıların uyum sağlaması zorunluluk haline gelmektedir. Sanayinin gelişmesi, savaşların bitmesi ve kıtlık sorununa -her yerde olmamakla birlikte çoğu yerde- bir çözümün bulunması sonucunda nüfus önlenemez bir şekilde artış göstermektedir. Bu hızlı ve kontrolsüz artış gerek fiziki ve gerek sosyal olarak doğada insanın etkisini arttırmaktadır. Bu artan etki ekosistemi olumsuz yönde etkilemekte ve birçok alanda sorun yaratmaktadır. Baskı altında olan ve olumsuz yönde etkilenen ekosistemin elemanlarından birini de göller ve çevresi oluşturmaktadır. Göller doğal ya da yapay olsun gölün farklı amaçlarla kullanılma şekillerinden ve o alanda faaliyet gösteren kalkınma, sanayi faaliyetleri ve kentleşmenin etkisiyle sürekli baskı altında kalmaktadır (Karabatak, 2006). Yüksek kaliteli tatlı suya erişimin insanlar için büyük önemine rağmen, tatlı su sistemleri yüzyıllardır kötüye kullanılmaktadır (Brönmark ve Hansson, 2002). Göllerden çeşitli şekillerde yararlanılmaktadır. Sulama, içme suyu sağlama, balıkçılık, rekreasyon alanları oluşturma bu yararlanma şekillerinden birkaçını teşkil etmektedir. Bu nedenle de üzerlerinde kullanım baskısı artan nüfusla birlikte her geçen gün daha da artmaktadır (Bahadır, 2013). Tarımda sulama, taban suyunun sondajlarla çekilmesi, içme ve enerji üretimi nedeniyle gölleri besleyen akarsuların barajlarda depolanması ve göllerle olan bağlantısının kesilmesi, iklimde meydana gelen değişimler göllerin seviyelerinde düşmelere ve alansal olarak daralmalarına neden olmaktadır (Bahadır, 2013).

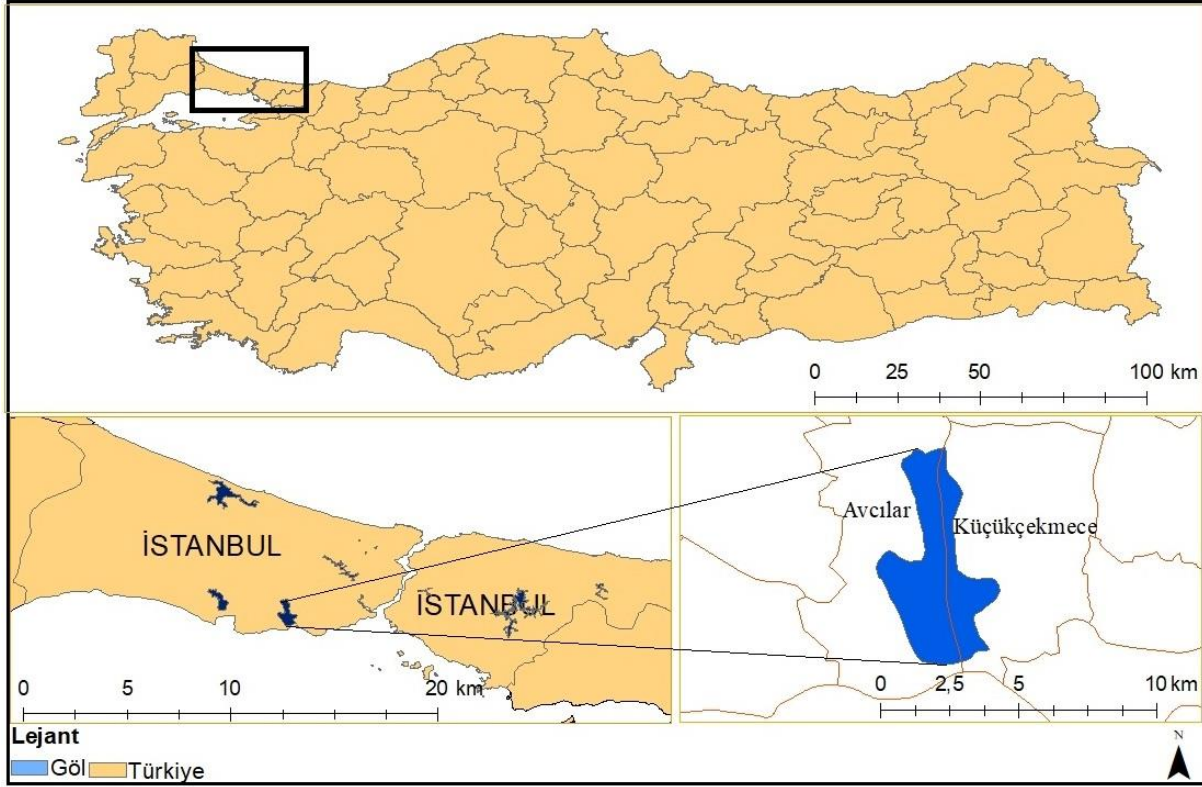
Çevre ile ilgili bu sorunlarda asıl önemli olan, insanların bu sorunlara karşı farkındalıkları, bilgileri ve algı düzeyleridir. Çünkü farkındalık, algı düzeyi ve bilgi seviyesi arttıkça alınması gereken tedbir ve çözümler belirlenebilmektedir. Örneğin hemen hemen herkes havanın kirlenmesinden, gürültüden, trafikten, çöplerden, doğal alanların tahrip edilmesinden vb. sorunlardan şikâyet etmektedir. Bu çevre sorunlarının algılanması, bu çevre sorunları hakkında bilgi sahibi olunması ve bu çevre sorunları hakkında farkındalık düzeyinin artması sorunların çözülmesinde, hafifletilmesinde ve tedbirlerin uygulanmasında önem taşımaktadır. Bilgi, algı, zihin haritaları ve mekân algısı davranışsal coğrafya ile birlikte coğrafi literatürde yer edinmiş terminolojiler arasında sayılabilmektedir (Tümertekin ve Özgüç, 2015). Nitekim farkındalık, bilgi ve algı düzeyi göl kıyısındaki yerel halkın ya da ziyaretçilerin tutum ve davranışsal etkileri üzerinde rol oynamaktadır. Cobb, mekân algısını “İnsan ve mekân arasında yaşanan ekolojik ilişki” olarak tanımlamaktadır (Lim, 2006; Cobb, 1977). Buna göre her insanın yaşadığı veya etkilendiği mekâna farklı anlamlar yüklemesi ve bu anlamlarla mekânı farklı algılaması gayet doğaldır.

Çalışma alanı olan Küçükçekmece'nin tarihi oldukça eskiye dayanmaktadır. Günümüzden on binlerce yıl önce yaşamış insanlara ait izlerin bulunduğu bu alan, günümüzde önemini kaybetmekle birlikte tahrip edilmiştir. Türkiye'nin önemli bir metropolü olan İstanbul'un nüfusunun oldukça hızlı artışı ve bununla beraber artan sosyalleşme alanlarından yoksunluğun, insanlar için uzun vadeli problemler oluşturacağı da açıktır. Yapılan bu çalışmada insanların göl ve çevresine olan farkındalıklarını tespit etmek ve konu ile ilgili görüşlerini almak amaçlanmaktadır. Çevre sorunlarının ortadan kaldırılabilmesi ve tedbirler alınabilmesi adına insanların konu hakkında farkındalığı önemli bir faktördür. Bu nedenle bu çalışmada insanın sağlıklı bir yaşam sürdürebilmesi için gölün yararlarına ilişkin Küçükçekmece ilçesi halkının bakış açısını, farkındalıklarını ortaya koymak amaçlanmaktadır.

2. MALZEME ve YÖNTEM

2.1. Çalışma Alanı

Çalışma alanı Marmara Denizi'nin kuzeyinde ve İstanbul Boğazı'nın batısında yer almakta, bölgenin doğusunda Avcılar, batısında ise Küçükçekmece ilçeleri bulunmaktadır (Şekil 1). Gölün uzunluğu yaklaşık 10 km ve genişliği ise 6 kilometredir. Buna bağlı olarak gölün tamamında yüz ölçümü 16 km² ve en derin noktası ise 22 metredir (Küçükçekmece Kaymakamlığı, t.y.).

Şekil 1. Çalışma Alanı Lokasyon Haritası

Küçükçekmece Gölü yerli kayadaki eski koy veya körfezin ağız kısımlarının kıyı kordonlarıyla tıkanması sonucu oluşmuştur (Hoşgören, 1994). Böylece koy denizden ayrılmış ve göl haline dönüşmüştür. Göl çevredeki akarsular tarafından beslenmektedir. Küçükçekmece Gölü'ne dökülen başlıca akarsular Halkalı Deresi (2200 m), Nakkaş Dere (Hasanoğlu ve Menekşe Deresi kollarıyla birlikte 35564 m), Sazlıdere (10017 m), Eşkinöz Deresi (Kartal Dere, Karanlık Dere ve Değirmen Dere kollarıyla 64780 m)'dir (Ekinci ve Ekinci, 2006: 140).

Göl ve çevresi birçok doğal ve beşerî çekiciliğe sahiptir (Şekil 2). Örneğin Nükleer Araştırma Merkezi'nin sahilini de kapsayan yaklaşık dört kilometrelik kıyı şeridinde birçok kuş türü görülmektedir (Topçuoğlu, Güngör ve Kırbasoğlu, 1999). Küçükçekmece Gölü'nün 1,5 kilometre kuzeyinde yer alan Yarımburgaz Mağarası günümüzden on binlerce yıl önce bölgede yaşamış insanların izlerini taşımaktadır. Ayrıca gölün çevresinde Bathonea ve Rehigion antik kentine ait kalıntılar bulunmuştur. Gölün doğal özelliğini bozan bazı unsurlar mevcuttur. Bunlar, hızlı nüfus artışı ile birlikte gölün kullanım paterninin değişmesi, altyapı tesislerinin yetersizliği, havza koruma planlarında bölgenin göz ardı edilmesi, kanalizasyon, evsel ve sanayilerin sıvı atıklarından oluşan atık suların göle boşaltılması, Halkalı çöplüğünün sularının göle akması, gölün en önemli besleyici akarsularından biri olan Sazlıdere üzerine baraj inşa edilmesiyle gölün beslenme kaynağının azalması, gölün doldurulması, Çekmece Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi'ne ait laboratuvarlardan çıkan sıvı atıkların göle akmasıdır (Ağcıoğlu ve Üstün, 2003; Ekinci ve Ekinci, 2006: 141). Sazlıdere Baraj Gölü'nün yapılması Küçükçekmece Gölü çevresinde su alanlarının genişlemesine yol açmış ancak bir yandan da Küçükçekmece Gölü'ne Sazlıdere'den gelen suların azalmasına neden olmuştur. Bunun yanı sıra denizin doldurulması ile kara yüzeyi 1 km² genişletilmiştir (Ekinci ve Ekinci, 2006: 140). Küçükçekmece Çevre Koruma Projesi ile birlikte Halkalı Dere ve Harami Dere ıslah edilmiştir. Bu ıslah

çalışmaları neticesinde Küçükçekmece Gölü'nü kirleten atık sular toplanıp arıtma tesislerine aktarılmıştır (Ekinci ve Ekinci, 2006: 141).

Şekil 2. Küçükçekmece Gölü ve Çevresi

2.2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Coğrafya, mekânı yalnızca fiziki unsurlara bağlı olarak açıklamaz. Mekânın sosyal ve algısal boyutu da o mekânı ilgilendiren problemleri veya özellikleri açıklamak amacıyla coğrafyanın konusunu oluşturmaktadır (Temurçin ve Keçeli, 2015: 120). Bir coğrafi mekânı algılamak ve onun kullanım biçimleri insandan insana farklılık göstermektedir. Çevre ve insan etkileşiminin boyutu ve derinliği aslında kişinin o çevreye ilişkin davranışlarını da belirlemektedir (Warf, 2006; Tümertekin ve Özgüç, 2015: 41; Montello, 2013; Pacione, 2009). Bu sebeple toplum tarafından kullanılan ve etkileşim halinde olunan çevrenin algılanış biçimi coğrafya çalışmalarında önemli bir yere sahiptir.

Geçmişten günümüze yerleşimlerin genel olarak sulak alanlar çevresine kurulması insanların ve diğer canlıların suya ne kadar ihtiyaç duyduğunun önemli bir göstergesi olmaktadır. Günümüzde sulak alanların önemini gittikçe kaybetmesi, büyük tahribatlara uğraması gelecek nesiller için oldukça büyük bir sorun meydana getirmektedir. Bu sorun ülkemizde bulunan pek çok su kaynağında kendini göstermektedir. Çalışma alanı olarak bu soruna dikkat çekmek amacıyla İstanbul'un Küçükçekmece ilçesinde bulunan Küçükçekmece Gölü seçilmiştir. Son yıllarda yapılan çalışmalara göre göl ciddi tehlike altındadır. Alan üzerindeki en ciddi tehdidi ise kirlilik oluşturmaktadır (Topçuoğlu vd., 1999). Göl ne kadar kirliliğe uğrasa da yerel halk, gölü çeşitli sebepler için kullanmaya devam etmektedir. Göl ve çevresinin kirlenmemesi ve gelecek nesillere bırakılması hem ülkemiz hem de yerel halk için önemlidir.

2.3. Veri ve Yöntem

2.3.1. Evren ve Örneklem

Araştırma alanı İstanbul ili Küçükçekmece ilçesinde yer almaktadır. Araştırmanın analiz birimini ise Küçükçekmece Gölü'nü çeşitli amaçlarla kullanan ziyaretçiler oluşturmaktadır. Buna göre araştırma evreni 341.477 kişidir. Araştırma evreni olan 341.477 kişi için %95 güvenirlilik düzeyinde n= 270 kişilik bir örneklem seçilmiştir.

2.3.2. Veri Toplama Araçları

Çalışmada, araştırma problemini çözmeye yönelik en uygun veri toplama aracı olan anket yöntemi kullanılmıştır. Alandaki toplumsal algıyı anlayabilmek için Küçükçekmece Gölü'nü ziyaret eden kişilere anket uygulanmıştır. Anket, üç bölümden ve geneli kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. İlk bölüm kişisel bilgileri, ikinci bölüm göl hakkında kişisel değerleri tespit etmek amacıyla oluşturulan soruları, üçüncü bölüm ise gölün çeşitli yönleri hakkında bilgi alma amaçlı soruları içermektedir.

2.3.3. Veri Toplama Süreci

Araştırma problemini çözmeye yönelik hazırlanan anketler 29.07.2019 ile 10.08.2019 tarihleri arasında, belirtilen örneklem sayısı olan Küçükçekmece Gölü'nü ziyaret eden 270 kişiye uygulanmıştır. Anket süreci örneklem kümesinde yer alan 270 kişinin anketleri tamamlamasıyla son bulmuştur.

2.3.4. Verilerin Analizi

Veriler, doldurulan anketlerin tamamı toplandıktan sonra IBM SPSS Statistics 20 programı ile analiz edilmiştir.

3. BULGULAR ve TARTIŞMA

Anket sonuçlarına göre, ankete katılanların %53'ünü kadınlar %47'sini ise erkekler oluşturmaktadır (Tablo 1). Arada yüzdeler farkın az olması, çalışmada her iki cinsiyetin görüşlerinin de alınmaya çalışıldığını göstermektedir. Aynı zamanda anket sonuçlarına göre, göl ve çevresinde 15-24 yaş grubunun ankete daha fazla katıldığı ve buna karşılık 55 yaş ve üzerinin ankete daha az katılım sağladığı tespit edilmektedir. Katılımcıların eğitim durumuna bakıldığında ise katılım oranının en fazla olduğu grubu %40,4 ile ortaöğretim oluşturmaktadır. En az katılım oranı ise %4,1 ile yüksek lisans ve üzeridir. Türkiye Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sisteminin yaptığı istatistiğe göre 2019 yılı yüksek lisans ve üzeri eğitim alan kişi sayısı; yüksek lisans 394.174 kişi iken doktora yapan kişi sayısı 96.199 kişidir. Türkiye eğitim ortalamasında yüksek lisans ve üzeri eğitimin az olması ankete katılımında az olmasına neden olmaktadır. Katılımcıların %37,0'lik orana sahip en büyük payını öğrenci, işçi, çiftçi veya memur olmayan diğer meslek grupları oluşturmaktadır. Diğer seçeneğinin büyük kısmının çalışmayan ev kadınları olduğu ve bunun yanında üniversiteden mezun olan ancak işsiz olan nüfusa ait olduğu belirlenmektedir. %33,3 oran ile en fazla katılımcının yer aldığı ikinci meslek grubunu öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 1. Ankete Katılan Bireylerin Demografik Değişkenlerine İlişkin Bilgiler

	Değişkenler	Frekans	%
CİNSİYET	Kadın	143	53
	Erkek	127	47
YAŞ	15-24	131	48,5
	25-34	62	23
	35-44	52	19,3
	45-54	16	5,9
	55 ve üzeri	9	3,3
EĞİTİM	İlköğretim	31	11,5
	Ortaöğretim	109	40,4
	Yüksekokul	42	15,6
	Lisans	77	28,5
	Yüksek lisans ve üzeri	11	4,1
MESLEK	Öğrenci	90	33,3
	İşçi	40	14,8
	Çiftçi	2	0,7
	Memur	38	14,1
	Diğer	100	37

Tablo 2'de çalışmanın 2. bölümü olan göl sistemleri hakkında kişisel değerler yer almaktadır. Ankete katılan katılımcılar, göl ve çevresini en çok dinlenme/rekreasyon ve koşu/yürüyüş amaçlı kullandıklarını belirtmektedir. En az kullanım şekli ise yüzme etkinliği olarak belirlenmektedir. İkinci en az kullanım şekli ise kampçılık olmaktadır. Göl ve çevresindeki rekreasyon alanları, kafeler, mescit ve wc imkanları insanların buraya gelip zaman geçirmesine imkân sunmaktadır. Fakat kampçılığı destekleyecek herhangi bir çalışma alanda bulunmamaktadır. Geceleri çadırda kalmayı kolaylaştıracak ve insanları teşvik edecek yeterli derecede güvenlik önlemleri ve ışıklandırma sistemi de yoktur. Bu durum da insanların gölden uzun süre ve teçhizat gerektirecek şekilde yararlanmalarını kısıtlamaktadır. Su kalitesi ve göl çevresindeki güvenlik önlemlerinin az oluşu, göl ve çevresinden kısa süreli yararlanmayı beraberinde getirmektedir. Kısacası Küçükçekmece Gölü ve çevresinde insanların gölden faydalanmaya yönelik görüşleri piknik, yürüyüş, dinlenme gibi kısa süreli ve günübirlik aktiviteler ile habitat açısından olumlu iken, su sporları, kampçılık, balık tutma gibi daha profesyonel aktiviteler ile su kalitesi açısından olumsuzdur.

Tablo 2. Göl Sistemleri Hakkındaki Kişisel Değerler

İFADELER	ORT.	STD.	%	
			EVET	HAYIR
Hoş/ estetik bir değer	,74	,441	73,7	26,3
Yerli hayvanlar/ kuşlar için habitat	,58	,494	58,1	41,9
Tarım için su	,26	,439	25,9	74,1
Temiz/ taze, sağlıklı su	,26	,439	25,9	74,1
Dinlenme/ rekreasyon	,80	,401	80,0	20,0
Balık tutma	,43	,495	42,6	57,4
Yüzme	,16	,370	16,3	83,7
Tekne turu	,42	,494	41,9	58,1
Kampçılık	,22	,417	22,2	77,8
Piknik	,79	,409	78,9	21,1
Koşu-Yürüyüş	,80	,401	80,0	20,0
Sosyal etkinlikler-Amfi tiyatro	,56	,498	55,6	44,4
Festivaller	,56	,497	56,3	43,7
Su sporları	,37	,484	37	63,0

Katılımcılara yöneltilen “Küçükçekmece Gölü’nün sağlıklı olduğuna inanıyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplar Tablo 3’te belirtilmektedir. Katılımcıların %52,6’sı gölün sağlıklı olduğunu düşünürken yalnızca %4,8’i gölü sağlıklı bulmaktadır. Katılımcıların %28,1’i ise bu soruyu “Bilmiyorum” şeklinde yanıtlamaktadır.

Tablo 3. “Küçükçekmece Gölü’nün sağlıklı olduğuna inanıyor musunuz?” Sorusuna İlişkin Bulgular

İFADELER	%
Çok sağlıklı	4,8
Sağlıklı	14,4
Sağlıksız	52,6
Bilmiyorum	28,1

Anketin ikinci bölümünde ve yukarıdaki tabloda yer alan sorular katılımcıların Küçükçekmece Gölü hakkındaki izlenimlerini almak amacıyla oluşturulmaktadır (Tablo 4). Elde edilen bulgular neticesinde katılımcılar en fazla Küçükçekmece Gölü’ne bakmakla yükümlü olan kuruluşların sorumluluklarını yerine getirmede yetersiz olduğu ifadesinde hemfikir olmaktadır. En az onaylanan görüş ise Küçükçekmece Gölü’nün gelecek nesiller için gerekli faaliyetlerini sağlamada iyi durumda olduğu ifadesidir. Küçükçekmece Gölü’nden yararlanan kişiler hem kendileri için hem de gelecek nesiller için gölü rekreatif açıdan yetersiz bulmaktadır. Üstelik yapılan çalışmaya göre, göl ile ilgili yapılacak herhangi bir düzenlemede bu düzenlemeden etkilenecek olan yerel halkın görüşlerinin alınmadığı görüşü yüksektir. Çevre politikalarına halkın katılımına duyulan ihtiyaç açıktır. Gelişmiş ülkelerin deneyimi, çevrenin korunmasına yönelik çözümün halkın katılımına dayanması gerektiğini ve halkın katılımının derecesinin bir ülkenin veya bölgenin çevre korumasını doğrudan etkilediğini göstermektedir (Yang, Dong, Jiang&Liu, 2019).

Tablo 4. İfadelerin Kabul Edilip Edilmediğine İlişkin Bulgular

İFADELER	Ort.	Std.	%	
			EVET	HAYIR
Çevresel olarak Küçükçekmece Göl bölgesinden daha önemli bir şey yoktur.	1,52	,500	47,8	52,2
Küçükçekmece Gölü gelecek nesiller için gerekli faaliyetlerini sağlamada iyi durumdadır.	1,67	,470	32,6	67,4
Küçükçekmece Göl’ünün korunması ile ilgili olarak yerel halk görüşü alınmaktadır.	1,63	,484	37,0	63,0
Küçükçekmece Gölü’ne bakmakla yükümlü olan kuruluşlar sorumluluklarını yerine getirmede yetersizdir.	1,38	,486	62,2	37,8

Üçüncü bölümde katılımcılara yöneltilen sorular Küçükçekmece Gölü’nün güçlü (Tablo 5) ve zayıf yönlerini tespit etmek amacıyla oluşturulmaktadır. Katılımcıların verdiği yanıtlar doğrultusunda elde edilen bulgular ise şu şekildedir: en fazla güçlü bulunan yön kıyı yürüyüşü iken en az çadır turizmidir. Anket sorularında ikinci bölüm içerisinde bulunan göl sistemleri hakkında kişisel değerler sorusunda katılımcıların en az kampçılık konusunda hemfikir olduğu tespit edilmiş ve üçüncü bölüm içerisinde yer alan çadır turizmi sorusunun da bu görüşün paralellik göstermesi sonucu kampçılık ve çadır turizminin Küçükçekmece Gölü çevresinde fazla rastlanmayan bir faaliyet olduğu kanısına varılmaktadır. Küçükçekmece Gölü’nden yararlanan katılımcılar, gölün görsel güzelliğini, çevresindeki hava kalitesini, yürüyüş için uygun olmasını ve piknik yapma olanağını güçlü bulurken Tablo 5’te belirtilen diğer parametreleri zayıf bulmuşlardır.

Tablo 5. Küçükçekmece Gölü'nün Güçlü Yönlerine İlişkin Bulgular

İFADELER	Ort.	Std.	%	
			EVET	HAYIR
İdeal iklimi, temiz su ve çevresel koşulları	,37	,485	37,4	62,6
Güçlü tarihi; çok uzun vadeli sahipleri	,36	,482	36,3	63,7
Eğlence faaliyetlerinin çeşitliliği	,39	,488	38,5	61,5
İyi hava kalitesi	,57	,496	56,7	43,3
Konut sakinlerinin yaşam kalitesi için yatırım/yaşam biçimi	,41	,492	40,7	59,3
Güçlü görsel çekiciliği	,53	,500	53,3	46,7
Sıkça resmi olmayan sosyal etkileşimler	,29	,454	28,9	71,1
Komşuların birbiriyle iletişim kurması	,32	,468	32,2	67,8
Topluluk duygusu, güvenlik	,37	,484	37,0	63,0
Kıyı yürüyüşü	,70	,459	70,0	30,0
Yüzme, kano, sörf gibi etkinlikler	,24	,426	23,7	76,3
Rekreasyon ve turizm	,21	,406	20,7	79,3
Piknik alanları	,67	,470	67,4	32,6
Yaban hayatı	,21	,406	20,7	79,3
Çadır turizmi	,17	,377	17,0	83,0
Siyasete ve sivil hayata aktif olarak katılan konut sakinleri	,18	,386	18,1	81,9
Çeşitli yollar, orman, plaj, tepeler	,23	,424	23,3	76,7

Tablo 6'da yer alan soruların katılımcılara yöneltilme amacı Küçükçekmece Gölü'nün zayıf yönlerini tespit etmektir. Katılımcılar %77,4 evet oyu ile gölün en zayıf yönünün kirlenme olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar açısından diğer zayıf yönlerini ise eğlence ve alışveriş noktalarını yetersizliği, turistleri cezbedecek su sporları imkanlarının olmaması, göl ve çevresini yeterince tanıtlamamış olması vb. oluşturmaktadır.

Tablo 6. Küçükçekmece Gölü'nün Zayıf Yönlerine İlişkin Bulgular

İFADELER	Ort.	Std.	%	
			EVET	HAYIR
Gölün gerek dış etkenlerle gerekse halk tarafından kirleniyor olması	,77	,419	77,4	22,6
Göl etrafında rekreasyon alanlarının yetersiz olması	,55	,498	55,2	44,8
Küçükçekmece Gölü'nde turistleri cezbedecek su sporları imkanlarının olmaması	,64	,481	64,1	35,9
Gölün etrafında çöp kutusu, uyarıcı tabela ve WC imkanlarının yetersiz olması	,47	,500	47,0	53,0
Yetersiz yaya ve bisiklet yolları	,34	,476	34,4	65,6
Küçükçekmece Gölü'nün korunması bakımından çeşitli ölçüm ve izlemelerin yapılmıyor olması	,50	,501	49,6	50,4
Küçükçekmece Gölü'nün şehirde, ülkede ve dünyada yeterince tanıtlanmamış olması	,56	,497	55,9	44,1
Ziyaretçilere yönelik yapılan hizmetlerin yeterli kalitede olmaması	,51	,501	51,5	48,5
Halkın turizm bilincinin yeterince güçlü olmaması	,51	,501	50,7	49,3
Yerel yöneticilerin turizm ile ilgili projelere yeterli kaynak ayıramaması	,47	,500	46,7	53,3
Her türlü altyapı olanaklarının yetersizliği	,41	,494	41,5	58,5
Eğlence ve alışveriş noktalarını yetersizliği	,63	,484	63,0	37,0
Kurumlar arası iletişim ve koordinasyon eksikliği	,38	,486	37,8	62,2
Yerel yönetimlerin ilgisizliği	,40	,490	39,6	60,4
Belirli bir saatten sonra restoran ya da ticari iş merkezlerinin kapalılığı	,34	,475	34,1	65,9
Yönetim Kurulu prosedürleri	,29	,456	29,3	70,7

Tablo 7'de bulunan ve katılımcılara yöneltilen bu soruların esas amacı gölün katılımcılara sunduğu fırsatları tespit etmektir. Anket sonucunda gölün katılımcılara sağladığı en büyük imkânın bol yeşil alanın bulunması olduğu tespit edilmektedir. Bunun yanında katılımcılar bölgeye ulaşımın kolay olmasını da fırsat olarak nitelendirmektedir. Ancak özellikle yöneticilerin ve halkın turizm bilincine sahip olmaması Küçükçekmece Gölü ve çevresinden yararlanan katılımcılar için eksik yön olarak görülmektedir.

Tablo 7. Küçükçekmece Gölü'nün Fırsatlarına İlişkin Bulgular

İFADELER	Ort.	Std.	%	
			EVET	HAYIR
Küçükçekmece Gölü'nü ziyarete gelenlerin sayısının her geçen gün artması	,44	,497	44,1	55,9
Her mevsim turizm imkanlarına sahip olması	,35	,477	34,8	65,2
Göl çevresinin korunmasıyla, doğal çevreninde bu koruma sürecine dahil edilmesi	,45	,498	44,8	55,2
Doğal güzelliklerini özdeyiş	,49	,501	48,5	51,5
Bölgeye ulaşımın kolay olması (erişilebilirlik)	,57	,495	57,4	42,6
Balıkçılığın elverişli yerlerin var olması	,33	,471	33,0	67,0
Küçükçekmece Gölü'nün, yerli ve yabancı turistlerin bölgeye çekilmesinde kullanılabilmesi	,33	,471	33,0	67,0
Yöneticilerin turizm bilincine sahip olması	,27	,447	27,4	72,6
Halkın turizm bilincine sahip olması	,27	,443	26,7	73,3
Küçükçekmece Gölü çevresinde kamu kurumu sosyal tesislerinin varlığı	,46	,499	45,9	54,1
Küçükçekmece Gölü çevresinde üniversite bulunması	,30	,461	30,4	69,6
Göl çevresinde yeşil alanın bol olması	,63	,484	63,0	37,0

Tablo 8'de yer alan soruların katılımcılara yöneltilme sebebi mevcut veya potansiyel engellerin, bütçe kaynak problemlerin, ekonomik, teknolojik, politik, sosyo-kültürel, çevresel, hukuki vb. açıdan gölü tehdit edici gelişmelerin var olup olmadığını anlamaktır. Su kirliliği ve çevre yönetmelikleri Küçükçekmece için büyük bir sorundur. Özellikle Halkalı çöplüğünün sularının ve Çekmece Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi'ne ait laboratuvarlardan çıkan sıvı atıkların göle akması çevre yönetmeliği açısından eksik ve su kirliliğini arttırıcı önemli nedenlerdir. Bu kirlilik hem gölde yaşayan canlıları hem de gölden çeşitli amaçlarla yararlanan insanları etkilemektedir.

Tablo 8. Küçükçekmece Gölü'nü Tehdit Edici Gelişmelere İlişkin Bulgular

İFADELER	Ort.	Std.	%	
			EVET	HAYIR
Azalan göl sağlığı; ötrofikasyon	,60	,491	60,0	40,0
Göl sularının tarımsal, evsel ve sanayi amaçlı çekiliyor olması	,41	,492	40,7	59,3
Göle yakın yerleşmelerin, kanalizasyon ve atık sularının göle verilmesi	,61	,489	60,7	39,3
Yerli ve yabancı endüstri kuruluşlarının atık sularının arıtılmadan göle verilmesi	,47	,500	47,0	53,0
Kurumlar arası koordinasyonsuzluk	,35	,478	35,2	64,8
Küçükçekmece, köklü ve eski bir yerleşim merkezi olmasına karşın, kanalizasyon şebekesine sahip olmaması	,49	,501	48,9	51,1
Kirlilik artışı sonucunda, Küçükçekmece Gölü ekosisteminin büyük ölçüde zarar görmesi ve hem gölde hem de göl çevresinde yaşayan canlı türlerinin bundan olumsuz şekilde etkilenmesi	,58	,495	57,8	42,2
Bölgesel turizm teşvik imkânlarının (mevcut ve yeni yatırımlar için) yetersiz olması	,59	,492	59,3	40,7
Su kirliliği ve Çevre Yönetmelikleri	,80	,403	79,6	20,4

4. SONUÇ

Çevre sorunlarının ortadan kaldırılabilmesi ve sorunlara karşılık tedbirler alınabilmesi adına insanların konu hakkında farkındalığı önemli bir faktördür. Bu nedenle bu çalışmada insanların göl ve çevresine olan farkındalıklarını tespit etmek ve konu ile ilgili görüşlerini almak amaçlanmaktadır. Anket sonuçlarından elde edilen bilgilere göre katılımcıların büyük çoğunluğu Küçükçekmece Gölü ve çevresini dinlenme, koşu, yürüyüş gibi sosyal faaliyetler için kullanmaktadır. Katılımcıların büyük bir kısmı (%52,6) Küçükçekmece Gölü'nün sağlıklı olmadığını belirtmektedir. Su kirliliği uzun yıllardan beri göl için büyük bir sorundur. Kanalizasyon ve çöp sularının göle akıtılması, nükleer merkeze ait laboratuvarlardan çıkan sıvı atıkların göle boşaltılması ve insanların bilinçsiz davranışları kirliliğe sebep olan faktörlerden birkaçıdır. Katılımcılara göre göl ve çevresinin en güçlü yönünü kıyı yürüyüşü oluşturmaktadır. Bu durum üzerinde alanın güçlü görsel çekiciliği ve bol yeşil alanın bulunması büyük etkindir. Alanın en zayıf yönünün ise kirlilik olduğu belirtilmektedir. Gölün sağlıklı olmadığı konusunda hemfikir olan katılımcılar suyun kirli oluşundan rahatsızlık duymaktadır. Küçükçekmece Gölü ve çevresinde yeşil alanın fazla olması dinlenme ve rekreasyon faaliyetlerini oldukça olumlu etkilemektedir. İnsanların yeşil alana hasret kalması bu gibi alanlara aslında daha çok ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Gölü tehdit edici gelişmeler katılımcılara sorulduğunda cevap yine su kirliliği olmaktadır. Çalışmada insanların farkındalıklarının yüksek olduğu, yapılması gerekenlerin uzmanlar veya yetkililer tarafından yapılmasını bekledikleri görülmektedir. Göl haricinde bulunan yakın çevrede çöp kutularının yeterli olduğu tespit edilmekte ve çevre kirliliğinin göl ile sınırlı kaldığı

saptanmaktadır. Çevrede belediye sosyal tesisleri, çeşitli kafeler, restoran ve parkların bulunması rekreasyon açısından elverişli olduğunu göstermektedir. İnsanlar Küçükçekmece Gölü'nü sadece gündüz değil akşam saatlerinde de sosyalleşmek amaçlı kullanmaktadır. Fakat alanda Güneş battıktan sonra ışıklandırma sistemi çok zayıf kalmaktadır. Katılımcıların büyük bölümünü 15-24 yaş arası genç grup olduğu tespit edilmekte ve yaptıkları faaliyetler incelendiğinde, alanda kaykay kullandıkları fakat zemin yapısının buna uygun olmadığı, taşların kırık olduğu gözlemlenmektedir. Çalışma sahasında bulunan insanlar gölün kirliliğinden rahatsız olmakla birlikte, gölde oluşan toplu balık ölümleri ve kötü koku insanların göl çevresinde sosyalleşme imkanını da kısıtlamaktadır.

Bu araştırmadan yola çıkarak gerek yerel halk gerekse Küçükçekmece Gölü'nün korunması ve sürdürülebilirliği hakkında yükümlülüğe sahip kurum ve kuruluşlar kendi üstlerine düşeni yapmalıdır. Çünkü doğal çevre bozulduğu takdirde insan ve diğer canlı hayatları için bazen geri dönüşü mümkün olmayan sonuçlara yol açabilmektedir. Öncelikli olarak gölün kirleticilerden arındırılıp daha temiz hale getirilmesi ve alt yapı sorununun çözülmesi şarttır. Onun dışında mevcut yeşil alan korunup ihtiyaç halinde arttırılmalıdır. Göl ve çevresinin rekreasyon amacıyla kullanıldığı göz önüne alındığında, sağlanacak imkanların sadece piknik ve yürüyüş ile sınırlı kalmaması, balıkçılık, su sporları, kaykay, yüzme, kano ve kamp gibi diğer faaliyetler için de fırsatların yaratılması gerekmektedir. Göl ve çevresiyle etkileşimde bulunan insan sayısı oldukça fazladır. Bu sebeple WC gibi ihtiyaçlar ile uyarıcı tabela, yeteri derecede aydınlatma ve güvenlik önlemleri de üst düzeyde karşılanmalıdır. Söz konusu düzenlemelerle birlikte kişilerin bu alanda geçireceği sürenin artması ve kampçılık faaliyetlerinde zamanla yaygınlaşması beklenmektedir. Bu nedenle özellikle temel ihtiyaç statüsündeki düzenlemelerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Daha yaşanılır bir çevre ve insanın yaşam kalitesini arttıran faaliyetleri gerçekleştirebileceği alan için yerel yönetimlerin ve halkın sorumluluğu büyüktür.

KAYNAKÇA

- AĞCIOĞLU, B. ve ÜSTÜN, B. (2003). Küçükçekmece Havzası Çevre Yönetim Modelinin Oluşturulması. *Küçükçekmece ve Yakın Çevresi Teknik Kongresi, "Deprem ve Planlama"*, bildiriler kitabı 1 içinde (ss. 56-61). İstanbul.
- BAHADIR, M. (2013). Akşehir Gölü'nde alansal değişimlerin uzaktan algılama teknikleri ile belirlenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 28, 246- 245.
- BRÖNMARK, C. & HANSSON, L. A. (2002). Environmental issues in lakes and ponds: current state and perspectives. *Environmental Conservation*, 29(3), 290-307.
- COBB, E. (1977). *The Ecology of Imagination in Childhood*. New York: Columbia University Press.
- EKİNCİ, D. ve EKİNCİ, B. (2006). Küçükçekmece Gölü ve yakın çevresinde (İstanbul) zemin örtüsü değişiminin coğrafya üzerindeki etkileri. *Türk Coğrafya Dergisi*, 0(47), 131-146.
- GREGORY, D., RON, J., PRATT, G., WATTS, M. & WHATMORE, S. (2009). *The Dictionary of Human Geography*. Chichester, U.K: Wiley-Blackwell.
- HOŞGÖREN, M. (1994). Türkiye'nin gölleri. *Türk Coğrafya Dergisi*, 0 (29),19-51.
- KARABATAK, M. (2006). Doğal ve Yapay Göllerimizin Yaşam ve Gelişme Kaynağı Olarak Koruma-Kullanma Amaçlı Yönetilebilmesinde Bilimsel ve İdari Yaklaşımlar. *TMMOB Su Politikaları Kongresi bildiriler kitabı* içinde 266-287.
- KÜÇÜKÇEKMECE KAYMAKAMLIĞI (t.y.) Küçükçekmece. <http://www.kucukcekmece.gov.tr/kucukcekmece-golu>
- LİM, M. (2006). *Exploring Urban Children's Sense of Place*. Basılmamış Doktora Tezi, Columbia University in the City of New York, ABD.
- MONTELLO, D. R. (Ed. Warf, B.),(2013). *Behavioral Geography*, New York, US: Oxford University Press.
- PACIONE, M. (2009). *Urban Geography*, New York, US: Routledge, Taylor & Francis Group.
- TEMURÇİN, K. ve KEÇELİ, K. (2015). Bir davranışsal coğrafya çalışması: Isparta şehri örneğinde uluslararası öğrencilerin kentsel mekân algısı. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 0(36), 117-138.

- TOPÇUOĞLU, N. G., GÜNGÖR, N. ve KIRBAŞOĞLU, Ç. (1999). Physical and chemical parameters of brackish water lagoon, Küçükçekmece Lake, in Northwestern Turkey. *Toxicological & Environmental Chemistry*, 69 (1-2), 101-108.
- TÜMERTEKİN, E. ve ÖZGÜÇ, N. (2015). *Beşeri Coğrafya/İnsan, Kültür, Mekân*. İstanbul: Çantay.
- WARF, B. (2006). *Encyclopedia of Human Geography*. London, UK: SAGE.
- YANG, X., DONG, X., JIANG, Q. & LIU, G. (2019). Factors influencing public concern about environmental protection: an analysis from China. *Discrete Dynamics in Nature and Society*, 2019(8), 1-10.